

Ökad Skolnärvaro-

Ett förbättringsområde inom Modellområde 2009 – 2011

samt

det fortsatta arbetet 2012 inom Psynk

För *vem* ska *vi* göra *vad* för att uppnå *vilket* resultat?

2013-01-02

Yvonne Midshult

Tel: 0521-72 15 70

yvonne.midshult@vanersborg.se

Innehåll

Modellområde	1
• Syfte	1
• Övergripande mål för modellområdesprojektet	1
• Samverkansstudie - Effekter av en framgångsrik samverkan	2
• Arbetet 2009 och våren 2010	2
Ledning	3
• Styrgrupp	3
• Ledningsgrupp	4
• Projektgrupp	4
Förbättringsområde – Ökad skolnärvaro	5
• Inledning	5
• Definition av skolfrånvaro	6
Socioekonomi	6
Ökad skolnärvaro – Gymnasiet	6
• Mål	8
• Delmål 2010-2011	8
• Delmål 2011-2012	8
• Rutin vid ogiltig skolfrånvaro	8
• Rutin vid upprepad giltig skolfrånvaro	9
Resultat – Gymnasiet	9
• Måluppfyllelse	10
• Vidare arbete.....	10
Ökad skolnärvaro – Grundskolan	11
• Önskat resultat	11
• Logikmodell	11
• Mål för ogiltig skolfrånvaro	12
• Mål för giltig skolfrånvaro	12
• Rutin vid skolfrånvaro	12
• Rutin för ogiltig skolfrånvaro läsår 2012/2013	13
• Rutin vid giltig frånvaro läsår 2012/2013	13
Skolsocial kartläggning – skolfrånvaro	14
• Frågor/områden som diskuteras i samtal med eleven	15

Resultat – Grundskolan	16
• Giltig skolfrånvaro	16
• Ogiltig skolfrånvaro och följsamhet av rutin	17
• Resultat av Skolsocial kartläggning	19
Samverkande socialsekreterare	21
Resultat vid mätning IFO	22
Resultat vid mätning BUP	23
Resultat vid mätning Ungdomsmottagning	24
Måluppfyllelse.....	25
Utbildningsdagar och konferenser	25
Sammanfattning	25
Fortsatt arbete Psynk - skolresultat och psykisk hälsa	27

Bilaga 1 Handlingsplan – Förskola

Bilaga 2 Handlingsplan – årskurs 0 – 6

Bilaga 3 Logikmodell

Bilaga 4 Mötesblankett

Modellområde

Under åren 2009 - 2011 pågick projekt Modellområde, vars syfte var att synkronisera insatserna för barns och ungdomars psykiska hälsa. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) hade i en överenskommelse med Socialdepartementet tagit ansvar för att driva projektet i 14 olika modellområden med stöd från ett centralt utvecklings-/projektkansli i Stockholm. Ett av dessa områden var Vänersborg där Västra Götalandsregionen och kommunen samarbetade i projektet.

Projektet omfattade barn och ungdomar i åldern 0-18 år och alla verksamheter som riktar sig till barn och unga, till ex mödra- och barnhälsovård, primärvård, förskola, skola, elevhälsa, barnmedicin, barn- och ungdomshabilitering, ungdomsmottagning, familjecentral och barnpsykiatri.

Genom samverkan skulle dubbarbete, flaskhalsar och organisatoriska glapp undvikas. Det medförde att landsting och kommuner kom att använda sina resurser mer kostnadseffektivt och att bättre hjälp kunde ges till dem som behöver eller söker stöd.

Arbete i projektet handlade i stora drag om:

- att främja den psykiska hälsan hos barn och ungdomar genom förebyggande arbete där alla aktörer hos kommuner och landsting gjorde sin del.
- att genom modellområden stödja ett antal platser i att utveckla arbets- och samverkansmetoder som möjliggjorde helhetsstrategier. Dessa metoder skulle kunna tjäna som nationella exempel på lösningar.

Syfte

Syftet var att utveckla samverkansmodeller och arbetssätt parallellt samt att utnyttja befintliga gemensamma resurser på bättre sätt.

Övergripande mål för modellområdesprojektet

Det övergripande målet var att barns och ungas psykiska hälsa skulle mötas med en helhet. Det innebar att rätt vård skulle finnas på rätt plats och vara lätt att hitta, vilket i sin tur krävde samverkan mellan alla ansvariga verksamheter.

Samverkansstudie - Effekter av en framgångsrik samverkan

SKL:s projektkansli genomförde i samarbete med professor Berth Danemark m fl vid Örebro Universitet en studie kring effekter av samverkan när det gäller barn och ungas psykiska hälsa. Vänersborg gavs därigenom möjlighet till lärande kring de förutsättningar för samverkan som fanns, den egna samverkansprocessen och resultatet av den.

En del i samverkansstudien var att identifiera ett förbättringsområde som skulle utvecklas vars resultatet skulle mätas. Vänersborg valde Ökad Skolnärvaro och valde att mäta skolnärvaron på en utav skolorna, årskurs 7-9.

Även samverkansprocessen i chefsgruppen mättes på olika sätt av inom förbättringsområdet Ökad skolnärvaro.

Slutrapporten finns att läsa i sin helhet på hemsidan:

http://www.skl.se/MediaBinaryLoader.axd?MediaArchive_FileID=1a440bca-3e81-4005-8893-92d9295abdc9&FileName=SKL_slutrapport_20120614%5B1%5D.pdf

Arbetet 2009 och våren 2010

Under 2009-10 pågick ett arbete för att klartlägga den aktuella situationen av myndigheternas insatser/åtgärder för barn- och ungdomars psykiska hälsa i Vänersborgs kommun. Det handlade om inventering, praktiska analyser och kunskapsinhämtning samt om att samla in tillgänglig statistik på området.

Under våren 2010 gjordes en analys av kartläggningmaterialet. Kartläggningen visade på 35 områden som behövdes förbättras både när det gäller den **generella nivån** men också inom **första linjen** och på **specialistnivå**. Kartläggningen visade också på att det redan fanns mycket resurser för barn och unga i kommunen. De synpunkter som framkom i negativ riktning rörde mestadels samordning, dålig kunskap om rutiner och liknande. Det visade sig även att inom flera områden pågick det arbete med implementering av fastställda rutiner. Vissa saker kunde också åtgärdas på ett sätt som inte behövde så stora resurser i form av arbetsgrupper, resurser etc.

Analysen gjordes av politiker från kommunen och regionen samt av tjänstemän tillsammans med SKL. Man enades om fyra förbättringsområden:

- ökad skolnärvaro
- förstärkt hembesök BVC
- lätt tillgänglig och samordnad information, vägledning och rådgivning på hemsidor och på annat sätt till barn, unga och deras föräldrar
- primärvård för barn 7-12 år med lindriga psykiska besvär

Handlingsplaner arbetades fram för det fortsatta arbetet i modellområdet. Under andra halvan av 2010 påbörjades det praktiska arbetet.

Ledning

Redan innan deltagandet i Modellområdet fanns 4 grundstenar för samverkan i Vänersborg.

- Hälsopolitiska rådet
- Västbusavtalet
- Kommunal samverkan barn och unga (Samverkan i Vänersborg)
- Gemensamma trenämndsmaal i kommunen; socialnämnden, barn- och ungdomsnämnden samt gymnasienämnden.

I samband med deltagandet i Modellområdet anställdes en processledare. Processledarens roll var att styra, leda och koordinera alla aktiviteter och funktioner inom projektet.

Processledaren stämde regelbundet av de olika delarna i projektet samt ansvarade för att saker och ting fångades upp och inte föll mellan stolarna. Till sin hjälp hade processledaren en projektgrupp som bestod av specialister inom sina verksamheter. Processledare engagerade och motiverade deltagarna i projektet till att utföra ett bra arbete samt att de levererat rätt sak i rätt tid, till rätt kvalitet.

För att underlätta arbetet i projektet, allt från beslut till implementering anordnades tre grupper från politisk- till tjänstemannanivå: en styr-, lednings- och projektgrupp.

Styrgrupp

Styrgruppens funktion under Modellområdet var att ha en gemensam beslutsfunktion på politisk nivå. Deras roll var att verka för att beslutsärenden fördes vidare till respektive nämnd, att aktuella frågor i projektet fördes vidare och bevakades i budgetprocessen. Även förvaltningschefer ingick i styrgruppen.

Styrgruppen bestod av politiker från följande nämnder:

- Gymnasienämnden
- Barn- och ungdomsnämnden
- Socialnämnden
- NU-styrelsen
- Hälso- och sjukvårdsnämnden
- Förvaltningschefer från socialförvaltningen, barn och ungdomsförvaltningen samt barnkliniken.

Ledningsgrupp

Ledningsgruppens funktion under Modellområdet var att förbättra kommunens och förvaltningens samlade verksamheter för barns psykiska hälsa och dels att förbättra arbetet i de olika enheterna/avdelningarna. Syftet var att leda och utveckla kommunens förbättringsområden samt att säkerställa informationsspridning och beslutsfattande.

I ledningsgruppen har chefer från följande verksamheter ingått:

- BUP
- Förskola och grundskola
- Gymnasieskola
- Socialtjänst (IFO och OoF)
- Barn- och ungdomshabilitering
- Polis
- Kultur och fritid
- Ungdomsmottagning
- Barnhälsovård

Projektgrupp

Projektgruppens funktion under Modellområde var delaktighet i att stödja arbetet med framtagande av lokala handlingsplaner samt att bidra till att underlätta implementeringsprocessen i de olika verksamheterna.

I projektgruppen ingick tjänstemän från följande verksamheter:

- BUP
- Förskola och grundskola
- Gymnasieskola
- Socialtjänst (IFO och OoF)
- Barn- och ungdomshabilitering
- Kultur och fritid
- Ungdomsmottagning
- Utvecklingskontoret Folkhälsa
- Mödra- barnhälsovård

Dessutom ägde regelbundet samarbete rum med folkhälsan, polis, vårdcentraler, psykiatriskt ungdomsteamet, vuxenpsykiatri, hälso- och sjukvårdskansliet, privata aktörer samt brukarorganisationer.

Förbättringsområde – Ökad skolnärvaro

Inledning

Alla barn i Sverige har en lagstadgad rätt till utbildning och de har skolplikt. Skolplikten innebär även närvaroplikt, dvs. skyldighet att delta i den utbildningen som anordnas, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli.

Långvarig frånvaro innebär att rätten till utbildning inte blir tillgodosedd. För det enskilda barnet kan en omfattande frånvaro från den obligatoriska skolan leda till stora svårigheter. En ofullständig grundskoleutbildning ger små möjligheter på arbetsmarknaden och kan innebära utanförskap och lidande.

Alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt att kostnadsfritt erhålla en grundläggande utbildning i allmän skola. Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Skolan arbetar främjande för att stärka de positiva förutsättningarna för närvaro och för att stärka barns hälsa. Skolan arbetar förebyggande så att frånvaro inte uppstår.

En anledning till att Vänersborg valde **Ökad skolnärvaro** som ett förbättringsområde var att aktuell forskning klart kunde påvisa ett starkt samband mellan elevers skolsituation och dess psykiska hälsa.

I socialstyrelsens rapport 2010 kan följande utläsas:

- Låga eller ofullständiga betyg från årskurs 9 ökar risken för framtida psykosociala problem.
- Exempelvis är allvarlig kriminalitet i ung vuxen ålder 8–10 gånger så vanligt bland dem med låga betyg som bland dem med medel/höga betyg.
- På individnivå är misslyckanden i gymnasieskolan en mycket viktig förklaringsfaktor till etableringssvårigheter på arbetsmarknaden.
- Svåra barndomsförhållanden med exempelvis bristfällig omsorg eller övergrepp ökar risken för dåliga skolprestationer.
- Samtidigt är just goda skolprestationer – och utbildning efter grundskolan – ett starkt skydd för utsatta barn eftersom det minskar sannolikheten för ogynnsam utveckling på lång sikt.

Skyddsfaktorer är förhållanden som ökar en persons motståndskraft mot psykisk ohälsa och ibland även kroppslig ohälsa. Dessa faktorer fungerar som en buffert mot risk, eller som en mekanism som förändrar effekterna av att exponeras för risk.

Skyddsfaktorer som har betydelse för skolan är:

- Skolnärvaro utan skolk
- Känna framgångar i skolan
- En trygg skolmiljö med goda relationer till lärare och kamrater
- En god samverkan mellan elev, vårdnadshavare, skola, IFO, BUP och Ungdomsmottagningen, när behov finns.

Vänersborg bedömde att det var en styrka i **Ökad skolnärvaro** med att ha likvärdiga rutiner från förskola till och med gymnasium gällande skolfrånvaro. Att ha exakt samma rutiner var en omöjlighet, eftersom närvaroplikten är olika utifrån verksamhet och barnets/ungdomens ålder.

Våren 2010 arbetades det fram en likvärdig rutin från grundskolan (årskurs 7-9) till och med gymnasiet. Hösten 2012 gjordes det en *Handlingsplan för att stimulera hög närvaro* för förskolan samt en för förskoleklass till och med årskurs 6. (Bilaga 1 och 2)

Definition av skolfrånvaro

Giltig frånvaro innebär sjukdom som är intygad av vårdnadshavare eller ledighet som har beviljats av ansvarig pedagog eller rektor.

Ogiltig frånvaro innebär att man uteblir från undervisningen utan att ha ett giltigt skäl.

Socioekonomi

Modellområde Vänersborg deltog under projekttiden i en socioekonomisk studie under ledning av nationalekonomen Ingvar Nilsson, utifrån att psykisk hälsa både är en folkhälsofråga och en ekonomisk fråga. Deltagandet ledde fram till en rapport 2010-10-19 *Skolfrånvaro och utanförskap*.

Bristande psykisk hälsa hos barn och unga får ekonomiska konsekvenser för både familjen och samhället. Om den psykiska ohälsan kvarstår kan den leda till ett utanförskap i vuxen ålder och till en stor samhällskostnad. **FRAMTIDENS UTANFÖRSKAP** och kostnaden för det bestäms av hur vi hanterar våra barn och unga idag. Förebyggande insatser och tidig upptäckt är två viktiga begrepp i arbetet kring psykisk hälsa.

Kopplas ett socioekonomiskt tänk till Ökad skolnärvaro blir det än viktigare att arbeta med detta förbättringsområde. Om en elev är borta från skolan under lång tid riskerar den att komma efter i skolarbetet och kanske inte uppnå de mål som är grunden för fortsatt utbildning och arbete. Detta ökar i sin tur risken för att hamna i ett, kanske livslångt, utanförskap.

För att minska risken för ett utanförskap i vuxen ålder är det ur ett ekonomiskt och humant perspektiv mycket klokt att förebygga, tidigt upptäcka och hantera skolfrånvaro, speciellt den ogiltig frånvaro. Långvarig skolfrånvaro startar ofta som ströfrånvaro. Det är viktigt att se skolfrånvaro som ett varningstecken och att insatser sätts in i ett tidigt stadium.

Ekonomerna Ingvar Nilsson och Anders Wadenskog har genom att titta på nationell statistik på riksnivå beräknat sannolikheten för olika former av utanförskap i vuxen ålder. De har bl.a. genom statistik fått fram att 12,8 % av barnen kommer att uppleva ett utanförskap i vuxen ålder. Följande två exempel på samhällskostnad för utanförskap:

- En ung kille som lever ett måttligt livslångt utanförskap kostar samhället ungefär 10 – 15 miljoner
- Ett livslångt narkotikamissbruk av kostar samhället ca 50 miljoner

Om Nilssons och Wadenskogs beräkningar överförs till Vänersborg finns följande risk om **ingenting** görs för barns och ungas psykiska hälsa. Exemplet är för enkelhetens skull uträknat på 1 000 elever i årskurs 7-9, men det exakta elevantalet är högre.

128 av de 1 000 barnen (12,8 %) hamnar i ett framtida utanförskap; psykisk ohälsa, missbruk och oförmåga att försörja sig själva

- **Fördelning av utanförskap för de 128 barnen:**
- *3 st. blir narkomaner*
- *10 st. blir alkoholmissbrukare*
- *55 st. med psykiska funktionshinder*
- *60 st. blir arbetslösa/sjukskrivna*

Ökad skolnärvaro - Gymnasiet

I Vänersborg finns det ett gymnasium, Birger Sjöberg, där ungefär 1 200 elever får sin utbildning.

Sedan ett antal år tillbaka använder sig gymnasiet av datasystemet Skola 24, för att registrera skolnärvaron.

En basmätning gjordes våren 2010 som pekade på att skolnärvaron låg på en hög nivå. Den ogiltiga frånvaron läsåret 2009-10 var ca 7,54 %. Den klass som låg högst hade 29,1 % ogiltig skolnärvaro och den lägsta 1,4 %.

Hösten 2010 träffades rektorer och elevhälsan och diskuterade **Ökad skolnärvaro**. Representanter från grundskolan var med under en del av dagen. Dagen resulterade i mål och rutiner för **Ökad skolnärvaro**.

Mål

Att den ogiltiga skolfrånvaron försvinner utan att den giltiga frånvaron ökar.

Delmål 2010-2011

Den ogiltiga skolfrånvaron skall inte överstiga 5 % i genomsnitt på hela skolan.

Delmål 2011-2012

Den ogiltiga frånvaron skall inte överstiga 4 % i genomsnitt på hela skolan.

Rutin vid ogiltig skolfrånvaro läsåret 2012-13

Vid första - tredje tillfället

- En lektion - Elevens ämneslärare kontaktar vårdnadshavare och meddelar studiehandledaren.
- Flera lektioner eller hel dag – Studiehandledaren ser till att vårdnadshavare blir kontaktad om elevens frånvaro och informerar om CSN-reglerna.

Vid upprepad frånvaro (fjärde tillfället)

Studiehandledaren kallar till möte på skolan (planeringskonferens), för att tillsammans med elev och vårdnadshavare upprätta en handlingsplan. Före mötet kontaktar studiehandledaren elevhälsan. Studiehandledaren ansvarar för dokumentationen. Fjärde tillfället under en månad rapporteras till CSN.

Vid fortsatt upprepad frånvaro (sjunde tillfället sammanlagt).

Studiehandledaren informerar rektor som kallar till möte. Kallelsen skickas två veckor före mötet så att skolkurator först hinner göra en social kartläggning. Handlingsplanen utvärderas.

Oro för frånvaro kvarstår

Rektor kallar till nytt möte.

Ärendegången kan påskyndas om behov finns.

Rutin vid upprepad giltig skolfrånvaro läsåret 2012-13

Vid upprepad giltig frånvaro

Efter sjätte tillfället under 90 dagar kontaktar studiehandledaren vårdnadshavaren och rapporterar till skolsköterskan. Studiehandledaren dokumenterar.

Efter sjunde tillfället kräver studiehandledaren in läkarintyg som lämnas till skolsköterskan.

Vid sammanhängande frånvaro längre än en vecka krävs läkarintyg, vilket lämnas till skolsköterskan.

Vid fortsatt upprepad giltig frånvaro

Rektor kallar till möte.

Resultat

Regelbundna mätningar har gjorts sedan 2009, som bestått av en genomsnittlig procentuellt skolfrånvaro efter varje termin och läsår, både giltig och ogiltig. Gymnasiet har också undersökt den högsta respektive den lägsta klass med ogiltig frånvaro.

Läsår	Ogiltig skolfrånvaro	Giltig skolfrånvaro
2009/2010	7,54 %	5,0 %
2010/2011	4,98 %	6,87 %
2011/2012	3,93 %	7,74 %

Läsår	Klass med högst ogiltig skolfrånvaro	Klass med lägst ogiltig skolfrånvaro
2009/2010	29,1 %	1,4 %
2010/2011	25,4 %	0,4 %
2011/2012	15,6 %	0,2 %

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är till stor del uppfylld.

Den **totala** skolfrånvaron har sjunkit på gymnasieskolan, från **12,54** % läsåret 2010- 11 till **11,67** % läsåret 2011- 12.

Gymnasiet har god måluppfyllelse när det gäller den ogiltiga skolfrånvaron. Den har sjunkit från **7,54** % läsåret 2009- 10 till **3,93** % under läsåret 2011- 12.

När det gäller den giltiga skolfrånvaron har den dock ökat under samma mätperiod, från **5** % till **7,74** %.

Vidare arbete

Gymnasiet har lyckats med att den totala skolfrånvaron och den ogiltiga skolfrånvaron har minskat. Nu arbetar de aktivt vidare med att även den giltiga skolfrånvaron skall minska. Bland annat har ett samarbete med vårdcentralerna byggts upp i och med att läkarintyg krävs efter 7:e giltiga skolfrånvarotillfället eller vid sammanhängande giltig skolfrånvaro längre än en vecka.

Ökad skolnärvaro - Grundskolan

Önskat resultat

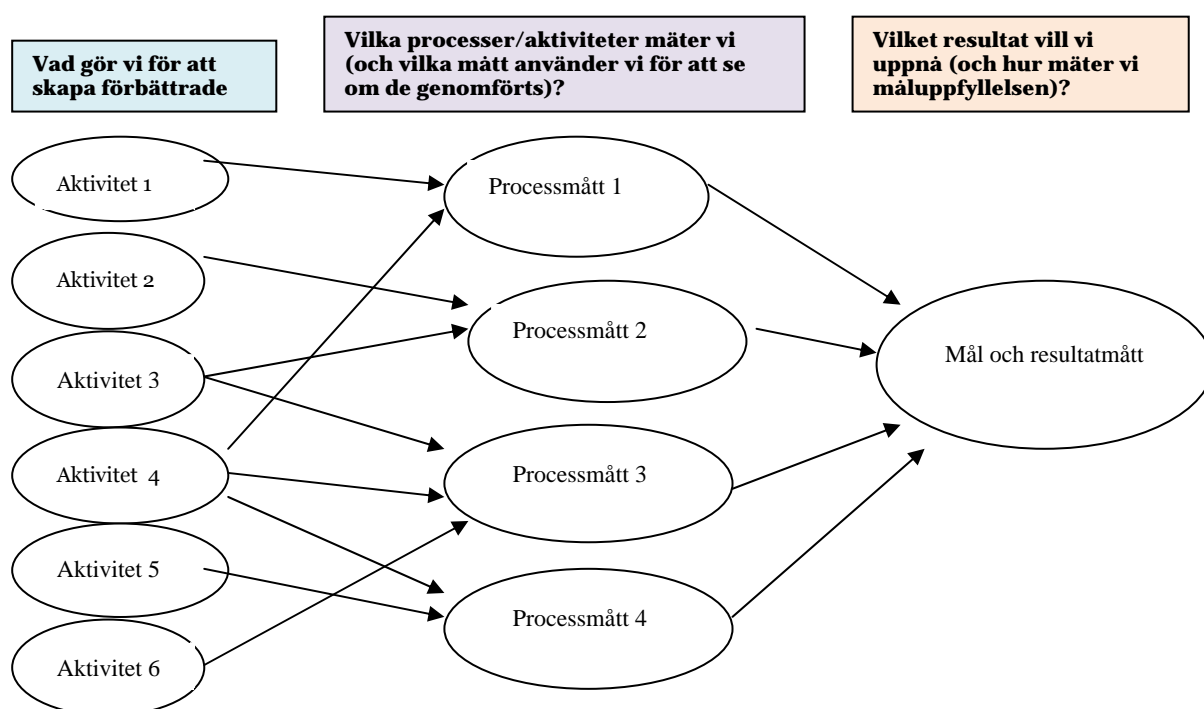
Efter kartläggningen som gjordes under våren 2010 sattes följande punkter upp som ett önskat resultat våren 2012 gällande Ökad skolnärvaro:

- ökad skolnärvaro
- gemensam ärendegång
- gemensamma rutiner gällande elevhälsan
- gemensamma rutiner gällande skolfrånvaro
- ökad kompetens och förmåga att kunna hantera skolfrånvaro på respektive verksamhetsnivå.

Logikmodell

Med hjälp från SKL och Örebro universitet gjordes en logikmodell, där resultatmått och processmått ingick. Även kontextmått sattes upp, som fördes i en separat loggbok.

Resultatmått mäter effekter för barnen, processmått mäter bakomliggande arbetssätt och kontextmått mäter förutsättningar i omgivningen. Logikmodell ser ut på följande sätt:

Vid ett utvecklingsarbete såsom **Ökad skolnärvaro** är användandet av Logikmodellen en teknik, som är till mycket stor hjälp. När den är förankrad i såväl verksamhet som i ledningen utgör den en struktur och den ligger som grund för arbetets gång. Modellen ger också en samlad bild av det arbete som olika parter gemensamt skall utföra. Den ger en tydlig bild av vad som skall mätas och på vilket sätt.

Vänersborg gjorde hösten 2010 en Logikmodell för ogiltig skolfrånvaro och en för giltig skolfrånvaro. (Bilaga 3)

Mål för ogiltig skolfrånvaro

- fler elever skall ha större närvaro
- den ogiltiga frånvaron skall minska, främst den över 20 %
- bättre samarbete mellan hem, skola, IFO, BUP och ungdomsmottagning kring de elever som har ogiltig frånvaro

Mål för giltig skolfrånvaro

- Den giltiga frånvaron skall minska.

Rutin vid skolfrånvaro

Våren/sommaren 2010 träffades tjänstemän från socialtjänsten och barn- och ungdomsförvaltningen i syfte att arbeta fram en rutin gällande elevernas skolfrånvaro samt att diskutera samarbete vid skolfrånvaro.

Innan träffen hade djupintervjuer gjorts med ungefär 10 ungdomar i årskurs 9, som hade haft en mycket hög skolfrånvaro under sin högstadietid. Syftet var att få fram elevernas syn på vad skolan kunde ha gjort för att de skulle haft en högre skolnärvaro. De viktigaste gemensamma synpunkterna som dessa elever hade var att skolan kunde ha varit bättre på att lyssna på deras beskrivning av orsaken till skolfrånvaron och att de tidigare hade fått hjälp.

En rutin gjordes gällande ogiltig skolfrånvaro och en vid giltig skolfrånvaro. Rutinen har revideras inför varje läsår. För att underlätta rapporteringen av skolfrånvaron erhöll alla lärare för årskurs 7 – 9 en bärbar dator hösten 2010.

När det gäller frågan om samarbete beslutades om att ungdomscoach, fältsekreterare, samverkande socialsekreterare och socialpedagogiska stödteamet skulle under projektet prioritera samverkan med skolan och arbetet med **Ökad skolnärvaro**.

Rutin för ogiltig skolfrånvaro läsår 2012- 13

Vid 1:a ogiltiga frånvarotillfället – hel lektion eller del av dag

Vid första ogiltiga frånvarotillfället skall klassföreståndaren kontakta vårdnadshavaren **samma dag** per telefon och informera om frånvaron samt hör efter om det är något i skolan, som gör att eleven valt att inte komma på erbjuden lektion.

Klassföreståndaren kommer överens med vårdnadshavaren hur den fortsatta rapporteringen gällande ogiltig frånvaro skall vara, exempelvis sms, mail eller telefon. Klassföreståndaren dokumenterar.

Vid upprepad frånvaro (4:e tillfället).

Klassföreståndaren kallar till möte på skolan. Fyller tillsammans med elev och vårdnadshavare i blanketten **"Mötesblankett vid upprepad frånvaro"**. (Bilaga 4) Kopia lämnas till rektor. Personal från EHG (Elevhälsogruppen) kan vara med i mötet. Klassföreståndaren ansvarar för dokumentationen.

Vid fortsatt upprepad frånvaro (7:e tillfället).

Ärendet tas upp i EHG (Elevhälsogruppen). Rektor informeras.

En skolsocial kartläggning kan utföras av skolkuratorn.

Rektor kallar till ESK (Elevstödjarkonferens). Samverkande socialsekreterare kan delta.

Eventuella insatser utvärderas.

Ärendet återkopplas till EHG (Elevhälsogruppen) och arbetslaget.

Oro för frånvaro kvarstår

Rektor kallar till ny ESK (Elevstödjarkonferens). Samverkande socialsekreterare deltar.

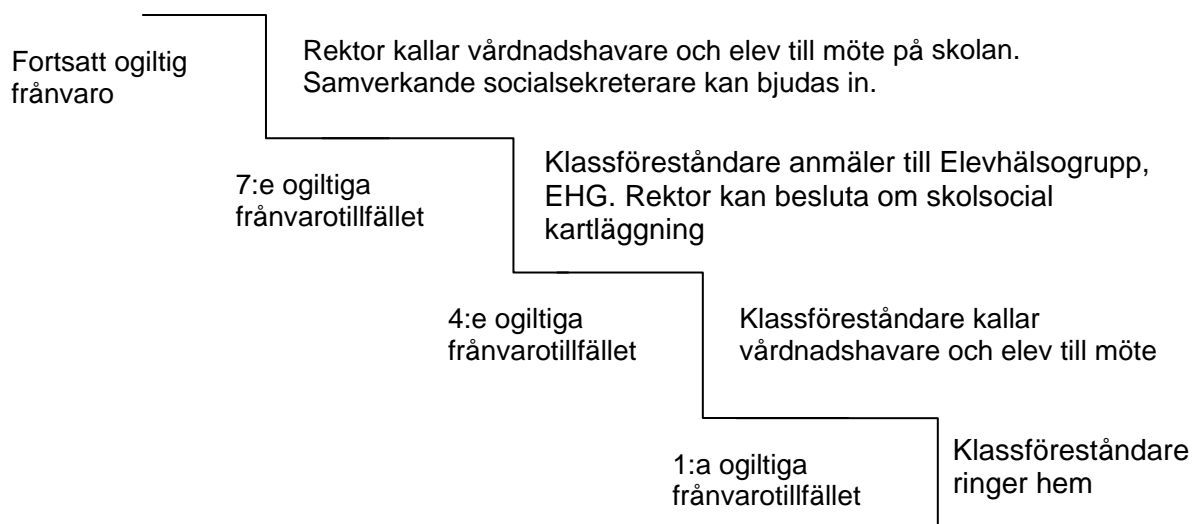
Rutin vid giltig frånvaro läsår 2012- 13

Klassföreståndaren rapporterar till specialpedagog vid elevens 6:e sjukperiod, som tar med sig elevärendet till skolans EHG (Elevhälsogruppen) för beslut om eventuella insatser.

Vanligtvis tar skolsköterskan en kontakt med eleven och vårdnadshavaren, för att undersöka orsaken till den giltiga skolfrånvaron. Orsaken rapporteras sedan åter till EHG och klassföreståndare.

Förenklat kan rutinen för den ogiltiga frånvaron kan ses som en trappa.

Rutinen för skolfrånvaro ges till alla elevers hem vid varje läsårsstart.

Skolsocial kartläggning – skolfrånvaro

Modellen för den skolsociala kartläggningen jobbad fram av skolkuratorerna våren 2010, efter uppdrag från rektorerna. Syftet med den skolsociala kartläggningen är att få fram elevens syn på sin skol- och livssituation, med fokus på skolsituationen.

En skolsocial kartläggning, är mindre omfattande än en skolsocial utredning. Varken bedömning eller nätverkets uppfattning ingår i kartläggningen.

Innan beslut om skolsocial kartläggning har klassföreståndaren både ringt hem till vårdnadshavaren samt haft ett möte på skolan. Vårdnadshavaren ges därigenom möjlighet att lämna sin syn på skolfrånvaron.

Vid mötet på skolan som klassföreståndaren har med vårdnadshavare och elev efter 4:e frånvarotillfället ges även en skriftlig information om rutinen samt om skolans insatser ifall den ogiltiga skolfrånvaron fortsätter (bl.a. att en skolsocial kartläggning genomförs)

Metoden för skolsocial kartläggning är ett samtal med elev, som sträcker sig över ungefär en timma. Eleven ges sedan möjlighet att läsa igenom och skriftligen godkänna att kartläggningen läses upp vid ESK (elevstödjarkonferens), innan den överlämnas till rektor. Eleven bestämmer alltså vilka uppgifter som skall finnas med i den skolsociala kartläggningen.

Om eleven inte kommer på erbjuden tid för kartläggning, vid tre olika tillfällen, informeras rektor för vidare beslut.

Frågor/områden som diskuteras i samtalet med eleven

1. Hur upplever du din situation i skolan, pedagogiskt och socialt?

(skolarbete, vad har fungerat/fungerar idag, svårigheter, orsak till frånvaron, relation/samspel med skolpersonal och elever under lektioner och raster)

2. Hur mår du känslomässigt?

(självförtroende, självkänsla, identitet, stress, sömn, mat, framtidsbild, magont och huvudvärk)

3. Hur ser din hem- och fritidssituation ut?

(familjebild, hemförhållanden, nätverk och fritid)

4. Vad tycker du att du behöver för stöd för att frånvaro skall bli närvaro?

(vad kan skolan göra, du själv, föräldrarna)

5. Kartläggningen avslutas med:

.....skolan

Datum

.....

Namn

Skolkurator

Har tagit del av kartläggningen och godkänner att den lämnas till rektor.
Kartläggningen kommer att delges på nästa möte, ESK (Elevstödjarkonferens)

.....
Elevens namn

.....
Datum

Kartläggningen lämnas till rektor(datum)

Resultat

I augusti 2010 infördes datasystemet Lärplattform i Vänersborg. Detta medförde ett gemensamt system att rapportera skolfrånvaron, som även vårdnadshavarna till viss del har tillgång till. Eftersom ett nytt datasystem medför vissa inkörningssvårigheter kunde mätningen inte påbörjas förrän 1 oktober 2010.

Under ett och ett halvt år, 1 oktober 2010 till 31 mars 2012, deltog Vänersborg i samverkansstudien från Örebro Universitet. I och med deltagandet mättes varje månad 16 olika mätpunkter från en utav skolorna utifrån logikmodellen (Bilaga 3). Skolan som valdes var den största kommunala skolan för årskurs 7 – 9 med ungefär 340 - 360 elever. Elevantalet var dock högre på skolan, men alla klasser var då inte med i datasystemet Lärplattform såsom särskolan, grundsärskola och träningskola, och kunde därför inte vara med i mätningen. Vissa av mätpunkterna mättes även på de andra skolorna, men de redovisas inte här.

Mätning av skolfrånvaron pågår fortfarande, som ett instrument för att bland annat följa upp skolans främjande och förebyggande arbete.

Alla siffror och tabeller redovisas inte här, utan bara vissa utvalda. För att se förändringen över tid redovisas resultatet under längre tid än själva mätstudien. De redovisade resultaten är från perioden 2010-10-01 till och med 2012-12-31.

Giltig skolfrånvaro

Målen för den giltiga skolfrånvaron var att fler elever skall ha större närvaro samt att den giltiga skolfrånvaron skulle minska.

Period	Giltig skolfrånvaro Antal timmar	Giltig skolfrånvaro Högre än 20 %
1 okt -31 dec 2010	16,8 timmar per elev	11,9 %
1 okt -31 dec 2011	18,4 timmar per elev	7,1 %
1 okt -31 dec 2012	18,0 timmar per elev	8,0 %

Förklaring:

Vid djupare granskning av den giltiga frånvaron framkommer att flera elever har en hög giltig skolfrånvaro, som ligger utanför skolans möjligheter att påverka. Det rör sig om elever som är föräldralediga, placerade vid HVB-hem, heltidssjukskrivning av läkare samt avsaknad av uppehållstillstånd.

För att mäta om den giltiga frånvaron har minskat var en variabel att mäta antal kontakter som skolsköterskan hade med hemmen efter att klassföreståndaren rapporterat om giltig frånvaro till EHG, enligt logikmodellen. Måttet jämförs med antal elever som haft 6 giltiga frånvarotillfällen eller mer.

Period	Antal elever som har 6 giltiga frånvarotillfällen eller fler	Giltig skolfrånvaro Skolsköterskans kontakt med hemmen
1 okt -31 dec 2010	135 elever dvs. 38,4% av eleverna	8 elever 6 %
1 okt -31 dec 2011	140 elever dvs. 38,2 % av eleverna	20 elever 14,3 %
1 okt -31 dec 2012	136 elever dvs. 37,8 % av eleverna	33 elever 24,3 %

Förklaring: Skolsköterskan har kontakt med alla elever och arbetar aktivt för en högre skolnärvaro genom kontakt med elever och dess föräldrar. Det innebär alltså att skolsköterskan har kontakt med fler elever än de som redovisas i tabellen. I ovanstående tabell redovisas endast de elever som klassföreståndaren anmäler till EHG, som har en hög giltig frånvaro dvs. högre än 6 tillfällen, och som skolsköterskan sedan tar en kontakt med hemmen..

Ogiltig skolfrånvaro och följsamhet av rutin

Målen för den ogiltig skolfrånvaro var att fler elever skall ha större närvaro, att den ogiltiga frånvaron skall minska, främst den över 20 %, samt att få till stånd ett bättre samarbete mellan hem, skola, IFO, BUP och ungdomsmottagning kring de elever som har ogiltig frånvaro

Period	Ogiltig skolfrånvaro Antal timmar	Ogiltig skolfrånvaro Högre än 20 %
1 okt -31 dec 2010	5,4 timmar per elev	2,8 %
1 okt -31 dec 2011	2,4 timmar per elev	1,6 %
1 okt -31 dec 2012	2,5 timmar per elev * a	1,1 % * b

Förklaring:

****a** Under mätperioden hade 2 elever en mycket hög ogiltig skolfrånvaro. En frånvaro som skolan inte kunde påverka och som i januari månad är löst. Om dessa två elevers frånvaro tas bort blir siffran 1,5 timmar per elev.*

****b** Fyra elever hade en ogiltig skolfrånvaro högre än 20 % under mätperioden.*

Frekvensen av ogiltig frånvaro har under mätperioden minskat.

Period	Ogiltig skolfrånvaro Ett tillfälle eller fler	Ogiltig skolfrånvaro Fyra tillfällen eller fler	Ogiltig skolfrånvaro Sju tillfällen eller fler
1 okt -31 dec 2010	57,8%	24,4 %	12,5 %
1 okt -31 dec 2011	21,3 %	8,5 %	5,7 %
1 okt -31 dec 2012	20,2 %	8,3 %	5,5 %

Åtgärderna från skolans sida när det gäller följsamheten av rutinen har förändrats positivt. Siffrorna är framtagna procentuellt i förhållande till antal elever med de ogiltiga frånvarotillfällen som matchar rutinen.

Period	Klf ringt vårdnadshavare	Klf kallar till möte med vårdnadshavare	Skolsociala kartläggningar
1 okt -31 dec 2010	21,6 %	16,3 %	20,4 %
1 okt -31 dec 2011	93,7 %	98,6 %	62 %
1 okt -31 dec 2012	100 %	90,9 % * a	80,0 % * b

Förklaring:

- * **a** Det saknas möte med vårdnadshavare för tre elever, för att uppnå 100 %
- * **b** Det saknas att klassföreståndarna rapporterat till EHG för fyra elever, för att uppnå 100 %. Alla ärenden som rapporterats till EHG har insats vidtagits, exempelvis skolsocial kartläggning.

Resultat av Skolsocial kartläggning

Efter gjord skolsocial kartläggning och elevvårdskonferens erbjöds eleverna och deras vårdnadshavare att delta i en enkätundersökning med syftet att mäta brukarnas uppfattning av insatsen. Det var sammanlagt 23 frågor till eleverna och 15 frågor till vårdnadshavarna. Svaren lämnades in anonymt. Svartalternativen var en fyrgradig skala från *stämmer inte alls* till *stämmer helt*. Resultatet visade att eleverna gav betyg 3,4 av 4 gällande skolsocial kartläggning och betyg 2,9 av 4 gällande ESK (elevstödskonferens). Föräldrarna gav betyg 2,8 av 4 för ESK.

Under läsåret 2010-11 gjordes 14 skolsociala kartläggningar på den aktuella skolan. Enligt mätning hade drygt hundra elever så pass hög frånvaro att en kartläggning skulle göras enligt rutinen. Men endast 14 elever anmäldes av klassföreståndaren till EHG. Under de två kommande läsåren har följsamheten av rutinen varit mycket högre samt att färre elever har en frånvaro om minst 7 tillfällen och där beslut om skolsocial kartläggning tas. (mer än hälften, se sidan 17)

De 14 skolsociala kartläggningarna som gjordes läsåret 2010- 11 var 5 pojkar och 9 flickor; en elev i årskurs 7, sju elever i årskurs 8 och sex elever i årskurs 9.

Vid närmare granskning kunde följande fakta tas ut från gjorda kartläggningar:

- Alla började skolka i årskurs 7
- 8 av eleverna vistas hemma när de skolkar, alltid eller ibland
- 12 av eleverna vistas i skolans korridor när de skolkar, alltid eller ibland
- 1 elev är medlem i någon förening
- 7 elever har en mamma som arbetar/studerar
- 7 elever har en pappa som arbetar/studerar
- 4 av eleverna har både en mamma och pappa som inte arbetar/studerar
- 5 elever hade åtgärdsprogram innan kartläggningen
- Ingen elev hade en aktuell kontakt med IFO vid kartläggningstillfället
- 1 elev hade en aktuell kontakt med BUP vid kartläggningstillfället
- IFO har varit med på ESK för 7 elever

Orsak till frånvaron:

Hemsituationen – 11 elever
 Fritid – 9 elever
 Kamrater skolkar – 10 elever
 Konflikt med kamrater – 3 elever
 Mobbning – 0 elever
 Orsak skola – 1 elev + 4 elever till viss del
 (ex något ämne eller specifik lärare)

Frånvaro

Efter **en månad** hade den ogiltiga frånvaron minskat för **9** elever och den giltiga för **6** elever

Efter **två månader** hade den ogiltiga frånvaron minskat för **7** elever och den giltiga för **7** elever

Efter **tre månader** hade den ogiltiga frånvaron minskat för **7** elever och den giltiga för **5** elever (gäller sammanlagt 13 elever)

Efter **fyra månader** hade den ogiltiga frånvaron minskat för **6** elever och den giltiga för **5** elever (gäller sammanlagt 10 elever)

Vidare mätning

Hösten 2012 gjordes ytterligare en mätning och utvärdering kring fem av de sex eleverna som gick ur grundskolan våren 2011. Det skedde genom enskilda samtal med eleverna samt genom statistik från gymnasieskolans frånvarosystem, Skola 24.

Både den giltiga och ogiltiga frånvaron visade sig vara lägre för alla 5 eleverna. Tyvärr kunde alla uppgifter inte tas fram exakt på grund av att en del av eleverna gick/går på IM, vilka inte är med i skola 24. Men skolans uppfattning var att närvaron är högre även för dessa elever (2 elever).

Resultat/eleverna tyckte:

- Rutinen bra
- Börja tidigt, direkt när den ogiltiga frånvaron börjar
- Bra att skolan kontaktar hemmet – att klassföreståndaren har en regelbunden kontakt med föräldrarna och eleven
- Bra att skolan lyssnar på eleven – skolsociala kartläggningen
- Bra att IFO/BUP tidigt kommer in – även om eleven/familjen då tycker det är jobbigt.
- Skolan behöver tänka på att bemöta de elever med hög ogiltig frånvaro på ett bättre sätt. Titta inte ogillande på eleven eller skoja inte sarkastiskt, ex ”jaså, är du här idag”. Elever med hög frånvaro har oftast ingen god självkänsla även om det på ytan kan verka så.
- Erbjud enskild undervisning under en period – åtminstone för att bryta den ogiltiga frånvaron.
- En framtidstro är viktig. Alla elever har kvar sitt yrkesval, som de hade när den skolsociala kartläggningen gjordes.
- De flesta (4 av 5 elever) kände att de fick en ny chans i och med gymnasiet. Det gjorde att de tog skolan mer på allvar plus att de upplevde sig blivit mer mogna.

Samverkande socialsekreterare

Tjänsten som samverkande socialsekreterare är samfinansierad mellan socialtjänsten och barn- och ungdomsförvaltningen (elevhälsan) i syfte att vidareutveckla och förbättra samverkan och samarbetet mellan förskola/skola och socialtjänsten.

I och med att Vänersborg aktivt började jobba med **Ökad skolnärvaro** våren 2011 ändrades befattningsbeskrivningen delvis med tyngdpunkten att jobba med denna fråga.

I arbetsbeskrivningen kan bland annat följande utläsas:

- Vid behov medverka på ESK (elevstödjarkonferens) för att träffa förälder/föräldrar och elev tillsammans med lärare för att informera om hur socialtjänsten kan stödja och hjälpa familjen.
- Följa med, vägleda se till att familjen kommer i kontakt med vald hjälpinsats samt återkoppla till förskola/skola.
- Vid behov medverka på EHG för att vara ett bollplank åt elevvårdsgrupperna när det gäller socialtjänstens utredningsförfarande.
- Ge råd, stöd och konsultation samt kompetensförstärkning och vägleda förskola/skola i om en anmälan till socialtjänsten behöver göras eller inte.
- Vid behov vara med på skolornas APT tillsammans med mottagande socialsekreterare för information om socialtjänstens verksamhet.
- Förhandsbedöma anmälan om oro från förskola och årskurs 7-9.
- Utgöra en del av rutinen för ökad närvaro för elever i årskurs 7-9 i Vänersborgs kommun

I rutinen för skolfrånvaro (steg 4) skall samverkande socialsekreterare eller handläggande socialsekreterare delta vid skolans möte med vårdnadshavare om frånvaron fortsätter trots insatser från skolan, exempelvis skolsocial kartläggning. Under läsåret 2011- 12 deltog socialtjänsten vid ett stort antal möten vid skolan, ca ett trettiotal. Detta har under hösten 2012 minskat avsevärt, ca fem till tio möten.

Enligt samverkande socialsekreterare har även anmälningar till socialtjänsten rörande ungdomar under mätperioden minskat, både från skolans sida och från andra aktörer. Detta kan ses som en effekt av skolans arbete kring Ökad skolnärvaro samt samarbete kring de elever med hög ogiltig frånvaro.

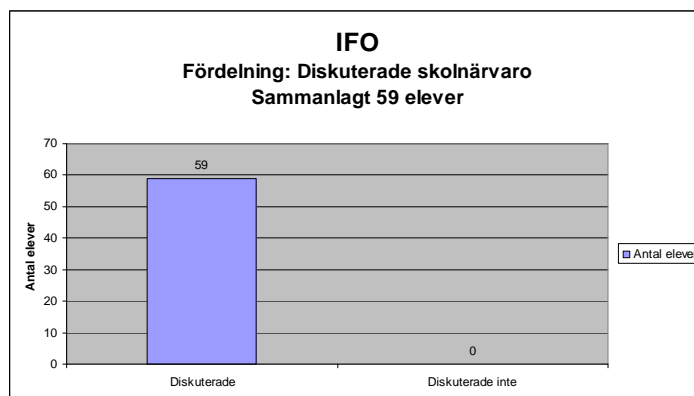
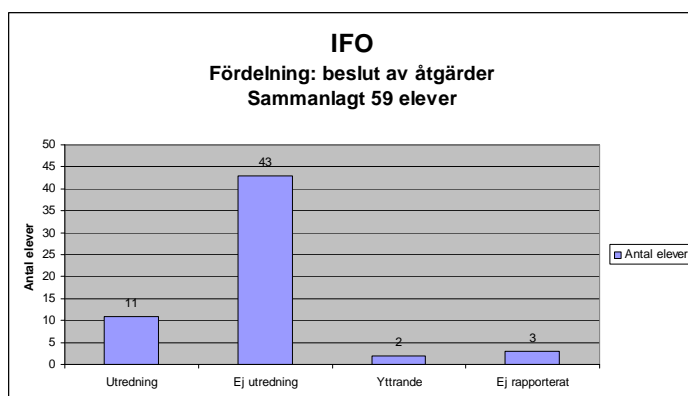
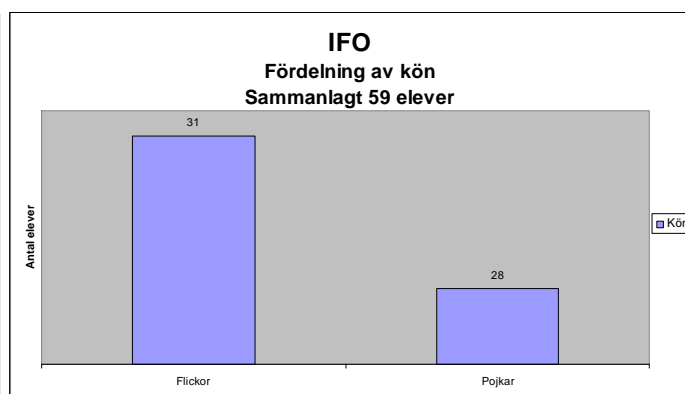
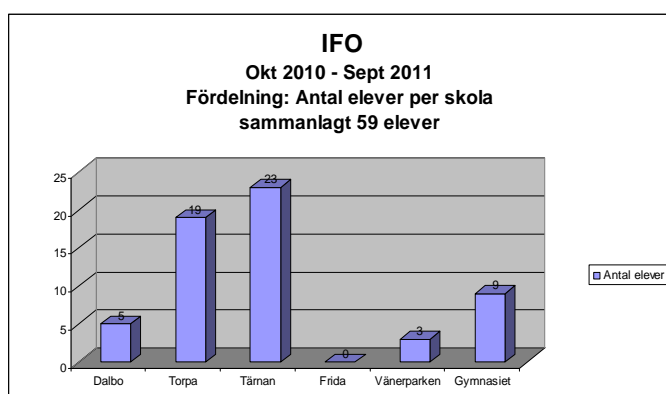
Resultat vid mätning IFO

Under perioden 1 oktober 2010 till 30 september 2011 rapporterade IFO in uppgifter varje månad om de ungdomar de hade kontakt med vid första tillfället.

Enligt logikmodellen var målet med mätningen att *"bättre samverkan mellan IFO, BUP och skolan gällande elever med hög giltig och ogiltig frånvaro"* genom att mäta *"antal ärenden på IFO, BUP och ungdomsmottagningen där de i sitt förstasamtal frågar om skolnärvaron samt vilka insatser de i samtalet beslutar om"*.

IFO rapporterade in att de hade kontakt med 59 ungdomar och att de frågade om skolnärvaron för alla 59 ungdomarna.

Åtgärden från IFO:s sida: 11 av de 59 ungdomarna beslutades det om utredning, 43 beslutades det att ej inleda utredning, 2 yttranden och för 3 av ungdomarna rapporterades det inte in någon åtgärd.

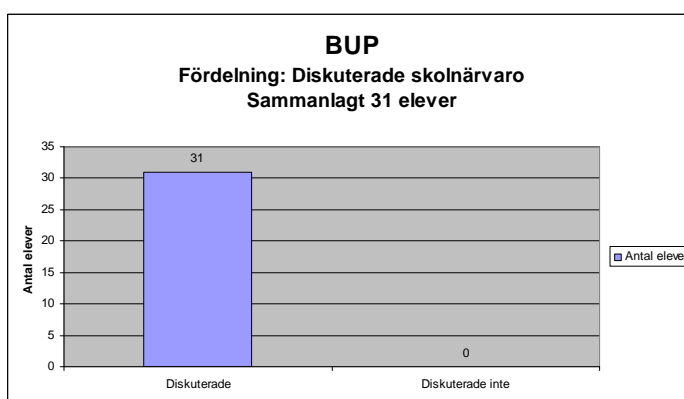
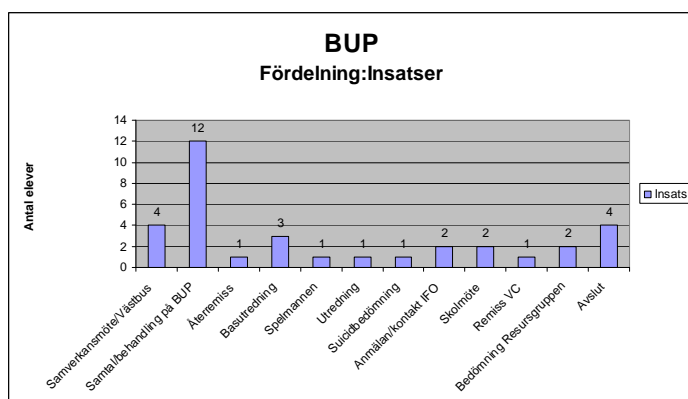
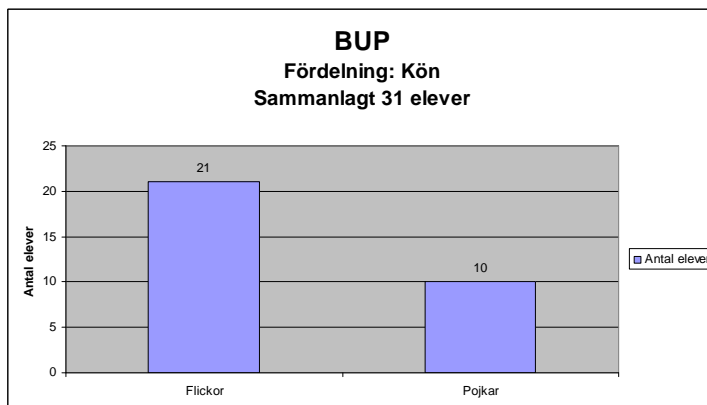
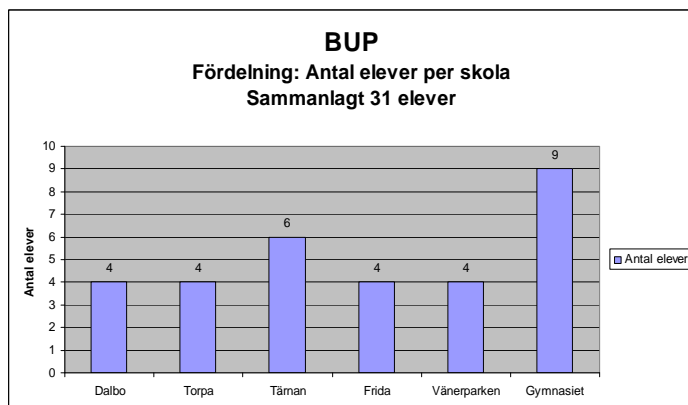
Resultat vid mätning BUP

Under perioden 1 oktober 2010 till 30 september 2011 rapporterade BUP in uppgifter varje månad om de ungdomar de hade kontakt med vid första tillfället.

Enligt logikmodellen var målet med mätningen att " *bättre samverkan mellan IFO, BUP och skolan gällande elever med hög giltig och ogiltig frånvaro*" genom att mäta " *antal ärenden på IFO, BUP och ungdomsmottagningen där de i sitt förstasamtal frågar om skolnärvaron samt vilka insatser de i samtalet beslutar om*".

BUP rapporterade in att de hade kontakt med 31 ungdomar och att de frågade om skolnärvaron för alla 31 ungdomarna.

Åtgärden från BUP:S sida: 12 erhöll samtal/behandling på BUP, 4 initierades ett samverkansmöte/Västbus, 4 avslutades, 3 önskades det först en basutredning från skolans sida, 2 anmälades/kontakt med IFO, 2 initierades ett möte med skolan, 2 gjordes bedömningen att Resursgruppen var lämplig insats, 1 återremiss, 1 bedömdes att Spelmannen var lämplig åtgärd, 1 gick vidare till utredning, 1 var en suicidbedömning och en remitterades till vårdcentralen.

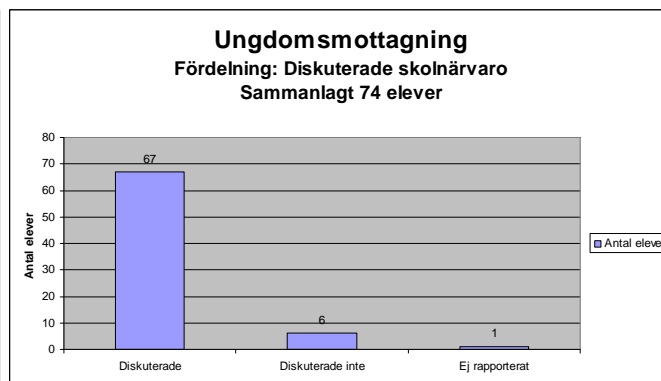
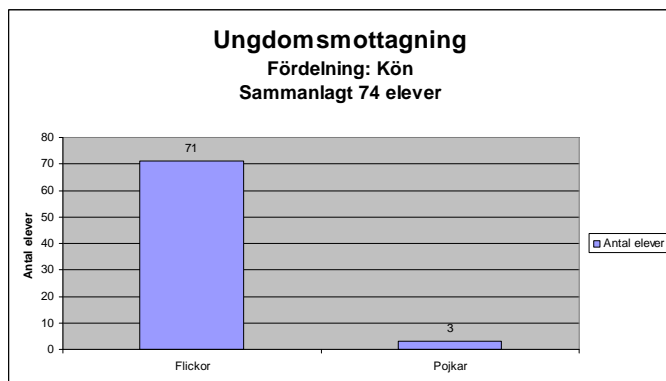
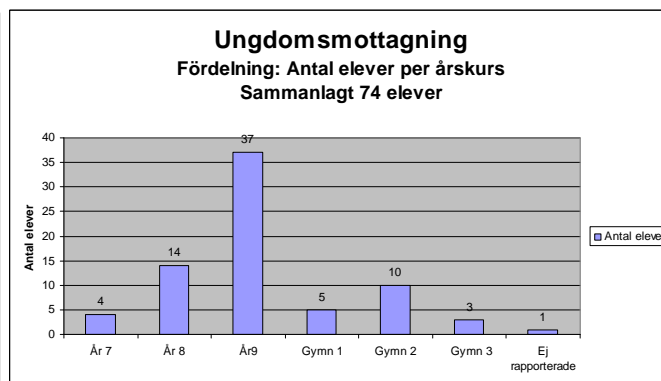
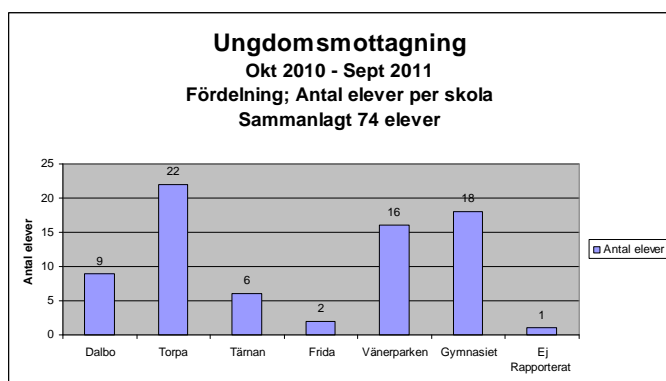
Resultat vid mätning Ungdomsmottagning

Under perioden 1 oktober 2010 till 30 september 2011 rapporterade Ungdomsmottagningen in uppgifter varje månad om dem ungdomar de hade kontakt med vid första tillfället.

Enligt logikmodellen var målet med mätningen att *"bättre samverkan mellan IFO, BUP och skolan gällande elever med hög giltig och ogiltig frånvaro"* genom att mäta *"antal ärenden på IFO, BUP och ungdomsmottagningen där de i sitt förstasamtal frågar om skolnärvaron samt vilka insatser de i samtalet beslutar om"*.

Ungdomsmottagningen rapporterade in att de hade kontakt med 74 ungdomar och att de frågade om skolnärvaron för 67 ungdomarna. För en ungdom saknades uppgifter vid rapporteringen om de frågat om skolnärvaron.

Åtgärden från Ungdomsmottagningens sida saknas, då de valde att inte rapportera in den uppgiften.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är till stor del uppfylld.

Den **totala** skolfrånvaron på den grundskola (årskurs 7 – 9) som deltog i mätningen har **minskat** under de tre senaste läsåren. Följsamheten av rutinen både för den giltiga och ogiltiga skolfrånvaro har ökat.

Den ogiltiga skolfrånvaron har under mätperioden minskat med 53,7%. Även den ogiltiga skolfrånvaron högre än 20 % har minskat med 60,7 %.

Den giltiga skolfrånvaron har under mätperioden ökat med 7,1 %. Den giltiga skolfrånvaron högre än 20 % har minskat med 32,7%.

Utbildningsdagar och konferenser

Under projektets gång har ett stort antal utbildningsdagar och konferenser genomförts, för olika kategorier. Vissa dagar vände sig mer till politiker och chefer medan andra mer till tjänstemännen. Målet med dagarna har varit att sprida den kunskap som inhämtats under projektets gång samt att regelbundet redovisa resultat och aktuell situation.

Vid drygt fem tillfällen har Vänersborg anordnat möjlighet för andra kommuner att ta del av arbetet inom projektet. Även ett antal studiebesök har tagits emot från andra kommuner.

Även SKL har anordnat konferenser som kunnats se via webb-tv, från hemsidan <http://www.skl.se/psynk>.

Sammanfattning/slutsats

Skolnärvaron i Vänersborgs kommun har ökat under de tre senaste läsåren, både på grundskolan och i gymnasiet. Gemensamma rutiner, handlingsplaner samt arbetsmetoder inom skolan och i samverkan med andra myndigheter har arbetats fram och bygger idag på ett tydligare barnperspektiv.

Det är med relativt enkla metoder, fasta rutiner och en låg kostnad som skolnärvaron ökat i Vänersborgs kommun. Arbetet har varit intressant, utvecklande och lärorikt, men det har också många gånger varit krävande för de inblandade som ibland har upplevt att rutinen varit en extra arbetsuppgift på en redan fullspäckad tjänst. Tyvärr var lärarkåren inte med från början vid utarbetandet av rutinen och nu i efterhand kan det ses som en stor brist. Om de hade fått varit mer aktiva vid upprättandet av rutinen hade sannolikt implementeringen gått fortare och de hade varit mer positiva till den vid start.

Att implementeringen tog tid beror även på att datasystemet Lärplattform inte fungerat tillfredsställande. Uppgifter som fylldes i gällande elever försvann när datasystemet uppdaterades och samkördes med andra program. Idag fungerar det bättre, även om inte till fullo. En checklista för hur olika skolfrånvaro skall fyllas i arbetades fram under projektets gång.

Nu tre år senare har rutinen för skolfrånvaro implementerats hos både personal och elever/föräldrar. Följsamheten av rutinen är hög, speciellt när det gäller den ogiltiga skolfrånvaron. Idag ser alla inblandade mer fördelar än nackdelar med rutinen och följsamheten av den har resulterat i många goda elevärenden. Det mest positiva är att eleverna själva tycker att rutinen är bra och att de vill att skolan skall reagera och agera på ett tidigt stadium. Eleverna är också positiva till att de ges möjlighet att berätta om sin syn på skolfrånvaron och om sin livssituation samt att alla inblandade vuxenpersoner lyssnar på deras berättelse. Eleverna har genom rutinen fått större möjlighet att känna att de lyckas i skolan, att de själva kan påverka sin skolgång och de har därigenom lättare fått tro och hopp om framtiden.

En viktig grundsten i förändringsarbete är att regelbundet mäta resultaten och följsamheten av insatsen/åtgärden. Där är Logikmodellen är mycket bra teknik att använda under hela förändringsprocessen. Men det är också viktigt att göra regelbundna djupdykningar i siffrorna, för att se vad de står för och hur de kan förbättras.

Nästa steg i mätprocessen är att samköra olika mätningar såsom frånvaro, betyg och elevenkäter i form av Beckstudien och Likabehandlingsplan.

Idag är den ogiltiga skolfrånvaron begriplig och hanterbar i Vänersborgs kommun, men nu gäller det att ta nästa steg i förändringsarbetet gällande Ökad skolnärvaro. Den giltiga frånvaron är nästa utmaning - att få den att minska och få den mer hanterbar. Detta arbete pågår i kommunen, bland annat genom att det idag finns handlingsplaner för Ökad skolnärvaro från förskolan till och med gymnasiet. Men också genom att arbetsmetoder för att hantera den giltiga frånvaron ses över. En annan utmaning är att hålla kvar den ogiltiga frånvaron på dagens låga siffror i framtiden.

Barn är allas ansvar! Det borde därför vara ett måste och en självklarhet att samordna insatser för barns och ungdomars psykiska hälsa. Detta steg togs tydligt i Vänersborg under sitt deltagande i Modellområde och det fortskrider än i dag. Ett steg som hålls levande på alla nivåer i Vänersborg, från tjänsteman till politiker.

Fortsatt arbete Psynk - skolresultat och psykisk hälsa.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har i en överenskommelse med Socialdepartementet tagit ansvar för att driva projektet Psynk under åren 2012 – 2014. Projektet fokuserar på de beståndsdelar som identifierats som centrala under föregångsprojektet Modellområde som avslutades 2011.

Syftet med projektet är att synkronisera samhällets alla insatser för barn och unga som har, eller riskerar att utveckla, psykisk ohälsa. All hjälp som samhället kan erbjuda, både från skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård, ska vara lätt att hitta och ges i rätt tid.

Det övergripande målet är att barns och ungdomars psykiska hälsa skall mötas med en helhet dvs. att barn, unga och deras närstående får den hjälp de behöver, när de behöver det.

Projektet erbjuder medverkan från hela riket på olika ambitionsnivåer och inom olika teman, med stöd från ett centralt utvecklings-/projektkansli i Stockholm. Ett av teman är *Skolresultat och psykisk hälsa*, där Vänersborgs kommun och Västra Götalandsregionen deltar.

Ett arbete som skett under Psynk – skolresultat och psykisk hälsa är att en Handlingsplan upprättades hösten 2012 för att stimulera hög närvaro för förskolan och en för förskoleklass till och med årskurs 6. (Bilaga 1 och 2). Handlingsplanerna kommer att gälla från och med terminstart 2013.

Vidare om Psynk kan läsas från SKL:s hemsida: [**http://www.skl.se/psynk**](http://www.skl.se/psynk)

BILAGA 1

Handlingsplan om ett barn är frånvarande utan att vi känner till orsak, eller ej haft kontakt med vårdnadshavare.

- Stäm av med övrig personal, om någon annan tagit emot frånvaroarmälan!
- Redan första dagen ett barn är frånvarande, utan att vårdnadshavare hört av sig – ring och fråga vad som hänt! Känner ni av någon anledning oro för barnet, kontakta genast förskolechefen!
- Om det inte går att nå familjen via telefon, skickar vi brev, kort eller e-post andra dagen, och ber dem kontakta oss. (Se förslag på lämplig text!)
- Kom ihåg att dokumentera händelse, datum, veckodag och signera. (Sid 45 i boken ”När det krisar i förskolan”)
- Meddela förskolechefen om ett barn uteblivit utan att ni får kontakt eller känner till orsak, om frånvaron varat mer än en vecka. (Tidigare om ni av olika skäl känner oro)
- Om barnet fortfarande är frånvarande utan att vi känner till orsaken – eller vid upprepad frånvaro, lyfts ärendet till förskolekonferensen. Förskolechefen tillsammans med specialpedagog bjuder in vårdnadshavare till möte för att utröna vad förskolan kan göra för att öka barnets närvaro. Vid ett sådant möte kan representant för BVC, BUP eller IFO medverka, om vårdnadshavare gett sitt medgivande.
- Telefon förskolechef.....

BILAGA 2

Vänersborgs kommun
Barn och ungdomsförvaltningen

Förskoleklass till årskurs 6

**(skolans namn)
Handlingsplan**

För att stimulera hög närvaro

Alla barn i Sverige har en lagstadgad rätt till utbildning och har skolplikt. Skolplikten innebär även närvaroplikt, dvs. skyldighet att delta i den utbildningen som anordnas, om barnet inte är sjukt eller har annat giltigt skäl att utebli.

Långvarig frånvaro innebär att rätten till utbildning inte blir tillgodosedd. För det enskilda barnet kan en omfattande frånvaro från den obligatoriska skolan leda till stora svårigheter. En ofullständig grundskoleutbildning ger små möjligheter på arbetsmarknaden och kan innebära utanförskap och lidande.

Alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt att kostnadsfritt erhålla grundläggande utbildning i allmän skola.

Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullgör sin skolplikt.

Skolan arbetar främjande för att stärka de positiva förutsättningarna för närvaro och för att stärka barns hälsa. Skolan arbetar förebyggande så att frånvaro inte uppstår.

Skolan anpassar och tillsätter insatser utifrån frånvaroorsak.

Skolan ansvarar för barnen under skoldagen. Det är viktigt att skolan får daglig kännedom om vilka barn som finns i verksamheten. Rutiner och insatser kring frånvarorapportering ger en trygghet för alla - inte minst för det enskilda barnet.

Mål

Hög närvaro

Definition av frånvaro

Giltig frånvaro innebär sjukdom som är intygad av vårdnadshavare eller ledighet som har beviljats av ansvarig pedagog eller rektor.

Ogiltig frånvaro innebär att man uteblir från undervisningen utan att ha ett giltigt skäl.

Rutiner och insatser

Frånvarorapportering

När en elev är frånvarande på grund av sjukdom eller dylikt anmäler **vårdnadshavaren** frånvaron till skolan varje dag, före klockan 08:00, eller annat överenskommet alternativ. Om man vet att eleven är sjuk flera dagar kan man anmäla det vid detta tillfälle.

Klassläraren registrerar anmälan i Edwise frånvarosystem.

Om elev går ifrån lektion på grund av tandläkarbesök, läkarbesök eller dylikt anmäler vårdnadshavare detta till undervisande lärare.

Frånvaro

1: a dagen/frånvarotillfälle:

Klassläraren kontaktar hemmet **snarast samma dag** om eleven inte kommit till skolan och om inte vårdnadshavare har kontaktat skolan.

Om läraren inte får kontakt med vårdnadshavaren per telefon kan försök göras per sms eller mail. Om den samlade bedömningen är att barnet kan fara illa skall en direktkontakt tas med socialtjänsten.

När eleven blir sjuk under dagen kontaktar läraren vårdnadshavare innan eleven får lämna skolan.

1. Vid upprepad frånvaro - tre frånvarotillfällen under en sexveckorsperiod.

Klassläraren kontaktar vårdnadshavare, för att ta reda på orsaken till frånvaron och om det finns något som skolan kan göra för att eleven skall få högre närvaro.

2. Vid fortsatt upprepad frånvaro – fem frånvarotillfällen under en åttaveckorsperiod.

Klassläraren anmäler situationen till skolans skolsköterska som kallar till ett möte med vårdnadshavare.

Skolsköterskan informerar om mötet till skolans EHG, där rektor, kurator, skolsköterska, psykolog och specialpedagog kan ingå.

3. Vid ytterligare upprepad frånvaro

Skolsköterskan och klassläraren lyfter frågan i EHG, som kan besluta om att rektor kallar till ett möte. Även samverkande socialsekreterare eller aktuell handläggare kan bjudas in till mötet, efter godkännande från vårdnadshavare.

Om eleven trots ovanstående åtgärder inte fullgör sin skolplikt överlämnas ärendet till Förvaltningschefen vid Barn- och ungdomsförvaltningen för bedömning utifrån rektors utredning. Finns brister enligt skollagen 7 kap 23 §, *vårdnadshavarens ansvar att se till att skolplikten fullgörs*, fattar kommunstyrelsen beslut om eventuellt vitesföreläggande. Gör vårdnadshavare, trots vitesföreläggandet, inte vad som på dem ankommer, begär kommunstyrelsen att länsrätten utdömer vitesbeloppet.

Anmälan till socialtjänsten

Om frånvaron fortsätter trots insatser från skolan och om skolan har en oro för barnet skall skolan anmäla detta till socialtjänsten enligt **14 kap 1 § socialtjänstlagen**.

Ledighet

Klassläraren beviljar eleven ledighet för enskilda angelägenheter sammanlagt högst skoldagar under ett läsår. Längre ledighet beviljas av rektor.

Beslut om ledighet grundas på samlad bedömning av elevens situation. Bland de omständigheter som beaktas är frånvarons längd, elevens studiesituation, möjlighet att på olika sätt kompensera den förlorade undervisningen samt hur angeläget ledigheten är för eleven.

Blankett för ansökan om ledighet finns att hämta på skolans expedition/kommunens hemsida. Vårdnadshavare skall lämna ledighetsansökan till klasslärare i god tid före begärd ledighet.

Sen ankomst

Sen ankomst kan vara att eleven kommer sent till första lektionen eller till lektion efter rast. När en elev kommit för sent upprepade gånger kontaktar klassläraren vårdnadshavaren, tre sena ankomster under en sexveckorsperiod.

Om eleven fortsätter att ha upprepade sena ankomster anmäler klassläraren situationen till EHG, som kan kalla till möte.

Information om handlingsplanen

Rektor ansvarar för information om handlingsplanen till skolans personal inklusive elevhälsans personal på skolan.

Klassläraren ansvarar för information till vårdnadshavare och elever.

Uppföljning och utvärdering av handlingsplanen

Rektorsgruppen följer upp och utvärderar handlingsplanen i slutet av varje läsår.

Tillämpad lagstiftning

Skollagen

7 kap. Skolplikt och rätt till utbildning

När skolplikten inträder och upphör

2 § Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt.

10 § Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

12 § Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det nionde året.

Närvaro

17 § En elev i grundskolan och grundsärskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om elev inte har giltigt skäl att utebli.

Om en elev utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektor se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevernas vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Ledighet

18 § En elev får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas.

Rektor beslutar om ledighet. Rektor får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om ledighet som avser längre tid än tio dagar.

Vårdnadshavarens ansvar

20 § Den som har vårdnaden om ett skolpliktigt barn ska se till att barnet fullföljer sin skolplikt.

Huvudmannens ansvar

22 § Kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolgång.

Föreläggande och vite

23 § Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullfölja sina skyldigheter. Ett föreläggande får förenas med vite. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart om inte annat beslutas.

2 kap. Elevhälsa

25 § För elever i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, -- ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevens utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.

Föräldrabalken

6 kap.

1 § Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran.

2 § Barn står under vårdnad av båda föräldrarna eller en av dem, om inte rätten har anförtrott vårdnaden åt en eller två särskilt förordnade vårdnadshavare. Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och skall se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till dess ålder, utveckling och övriga omständigheter samt skall bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning.

2a § Barnets bästa skall vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge.

Socialtjänstlagen

Insatser gällande barn och unga

5 kap. 1§

Socialnämnden ska verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden, i nära samarbete med hemmen främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och ungdom, med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling,

11 kap. 1 §

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.

14 kap. 1§

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom är skyldiga att anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

Bilaga 4

Mötesblankett vid upprepad frånvaro

Elev: _____

Klass: _____

Vårdnadshavare: _____

Mötesdatum: _____

Datum och ämne för oanmäld frånvaro: _____

Hur kommer det sig att du var borta från lektionerna? _____

Hur kan vi hjälpas åt för att du ska ha full närvaro? Vad behöver förändras?

Elev: _____

Vårdnadshavare: _____

Klassföreståndare: _____

Viktigt att veta/lägga till: _____

Vi har träffats idag

Elev: _____

Vårdnadshavare: _____

Klassföreståndare: _____

Inför klassföreståndares möte vid upprepade frånvaro

Att tänka på inför mötet:

- Informera eleven om att hon/han nått Steg 2 i skolans rutin för ökad närvaro och att hemmet kommer att kontaktas.
- När du ringer föräldern, fråga då om det är en lämplig tidpunkt att tala.
- När du ringer föräldern, tala då om syftet med mötet och att det kommer att ta ca 20 minuter.
- Vid gemensam vårdnad skall båda föräldrarna bjudas in.
- Välj plats och tid för mötet med omsorg för att skapa en lugn atmosfär.
- Anpassa mötet efter individen.
- Ha ett lösningsfokuserat förhållningssätt och använd ett språk som eleven och föräldrarna förstår.

Tipsrutan: Lyssna aktivt, ställ öppna frågor, visa engagemang, probleminventerande/
problemlösande, ge feedback, sammanfatta och återkoppla.

Fällor: Kritisera, förmedla förakt, gå till motattack, gå i total reträtt.

Att tänka på under mötet:

- Välkomna familjen till det här viktiga samtalet om ”ert barns fortsatta skolgång.” Öppna upp mötet på ett välkomnande sätt.
- Förklara kort om frånvarorutinen och lämna över skriftlig information.
- Poängtera att rutinen syftar till att stötta eleven så, att hon/han ska lyckas med sin skolgång.
- Fyll i mötesblanketten gemensamt.
- Skiljas i samförstånd.

Att tänka på efter mötet:

- Kopia på mötesblanketten lämnas till rektor.

BILAGA 3

GILTIG FRÅNVARO

Vad gör vi för att skapa förbättrade resultat?

Vilka processer/aktiviteter mäter vi (och vilka mått använder vi för att se om de genomförts)?

Vilket resultat vill vi uppnå (och hur mäter vi måluppfyllelsen)?

Klassföreståndare rapporterar till EHG när en elev har haft giltig frånvaro vid 6 tillfällen alternativt efter 7 dagars sammanhängande frånvaro

Mäter antal ärenden som anmäls av klassföreståndare till EHG om giltig frånvaro

Den giltiga frånvaron skall minska.

Mäter genom att ta det av mötesanteckningarna från EHG samt genom dataprogrammet Läroplattform

OGILTIG FRÅNVARO

Vad gör vi för att skapa förbättrade resultat?

Vilka processer/aktiviteter mäter vi (och vilka mått använder vi för att se om de genomförts)?

Vilket resultat vill vi uppnå (och hur mäter vi måluppfyllelsen)?

Klassföreståndare kontaktar hemmet per telefon vid första frånvarotillfället

Mäter antalet första gångs kontakter som klassföreståndare har med hemmen angående ogiltig frånvaro

Vid upprepad frånvaro, 4:e tillfället, kallar klassföreståndare till möte på skolan för att tillsammans med elev och vårdnadshavare upprätta blanketten "Mötesblankett"

Mäter antalet möten som klassföreståndare sammankallar vid upprepad frånvaro

Vid fortsatt upprepad frånvaro, 7:e tillfället, diskuteras elevens frånvaro i elevhälsogruppen, EHG. Rektor kallar till elevstödjakonferens, ESK, där "Mötesblanketten" utvärderas. En skolsocial kartläggning görs av skolkurator

Mäter antalet skolsociala kartläggningar som skolkurator gör vid fortsatt upprepad frånvaro

Mäter antal ESK vid fortsatt upprepad frånvaro

Om oro för frånvaro kvarstår kallar rektor till ny ESK. Förutom skolpersonal, elev och vårdnadshavare skall samverkande socialsekreterare delta

Mäter antal ESK där oro för frånvaro kvarstår och där samverkande socialsekreterare deltar

Skapa en rutin där IFO, BUP ungdomsmottagning frågar om skolnärvaron i kontakt med familjer

Mäter antal ärenden på IFO, BUP och ungdomsmottagningen där de i sitt förstasamtal frågar om skolnärvaron samt vilka insatser de i samtalet beslutar om.

Fler elever skall ha större närvaro

Mäter via dataprogrammet Lärplattform

OGILTIG FRÅNVARO

Vad gör vi för att skapa förbättrade resultat?

Vilka processer/aktiviteter mäter vi (och vilka mått använder vi för att se om de genomförts)?

Vilket resultat vill vi uppnå (och hur mäter vi måluppfyllelsen)?

Klassföreståndare kontaktar hemmet per telefon vid första frånvarotillfället

Vid upprepad frånvaro, 4:e tillfället, kallar klassföreståndare till möte på skolan för att tillsammans med elev och vårdnadshavare upprätta blanketten "Mötesblanketten"

Vid fortsatt upprepad frånvaro, 7:e tillfället, diskuteras elevens frånvaro i elevhälsogruppen, EHG. Rektor kallar till elevstödskonferens, ESK, där "Mötesblanketten" utvärderas. En skolsocial kartläggning görs av skolkurator

Om oro för frånvaro kvarstår kallar rektor till ny ESK. Förutom skolpersonal, elev och vårdnadshavare skall samverkande socialsekreterare delta

Skapa en rutin där IFO, BUP ungdomsmottagning frågar om skolnärvaron i kontakt med familjer

Mäter antalet första gångs kontakter som klassföreståndare har med hemmen angående ogiltig frånvaro

Mäter antalet möten som klassföreståndare sammankallar vid upprepad frånvaro

Mäter antalet skolsociala kartläggningar som skolkurator gör vid fortsatt upprepad frånvaro

Mäter antal ESK vid fortsatt upprepad frånvaro

Mäter antal ESK där oro för frånvaro kvarstår och där samverkande socialsekreterare deltar

Mäter antal ärenden på IFO, BUP och ungdomsmottagningen där de i sitt förstasamtal frågar om skolnärvaron samt vilka insatser de i samtalet beslutar om.

Den ogiltiga frånvaron skall minska, främst den över 20 %
Mäter via dataprogrammet Lärplattform samt via blanketter

OGILTIG FRÅNVARO

Vad gör vi för att skapa förbättrade resultat?

Vilka processer/aktiviteter mäter vi (och vilka mått använder vi för att se om de genomförts)?

Vilket resultat vill vi uppnå (och hur mäter vi måluppfyllelsen)?

Om oro för frånvaro kvarstår kallar rektor till ny ESK. Förutom skolpersonal, elev och vårdnadshavare skall samverkande socialsekreterare delta

Mäter antal ESK där oro för frånvaro kvarstår och där samverkande socialsekreterare deltar

Skapa en rutin där IFO, BUP ungdomsmottagning frågar om skolnärvaron i kontakt med familjer

Mäter antal ärenden på IFO, BUP och ungdomsmottagningen där de i sitt förstasamtal frågar om skolnärvaron samt vilka insatser de i samtalet beslutar om.

Mäter antal ärenden som diskuteras i samverkan mellan IFO, BUP och skola, enligt Västbus riktlinjer. Samverkan sker i två former dels genom möten kring elev och dels genom konsultationsmöten.

Bättre samarbete mellan hem, skola, IFO, BUP och ungdomsmottagning kring de elever som har ogiltig frånvaro

Mäter via frågeformulär till brukarna